

HUMUS

Afdelingsblad IVN Maastricht
Nr 102 -Najaar 2018

Kloostertuin Opveld

een gouden glinsterende groene parel in
Maastricht Zuid-Oost

ivn natuur
educatie
Maastricht

Bestuur

Voorzitter

Anneke van Montfort 06-11095935 an.van.montfort@hotmail.com

Vice-voorzitter

Irma Kokx 043-3258339* ipa.kokx@gmail.com

Secretaris/ledenadministratie

Carlo Poolen 043-3626261 ivn.maastricht@home.nl

Penningmeester

Theo van Mulken 06-22434560 thvanmulken@planet.nl

Leden

Chrit Merckelbagh 043-3612892 chritm@gmail.com
Gid van Schijndel 06-21253047 gid.van.schijndel@home.nl

Coördinatoren werkgroepen

Werkgroep Publieksactiviteiten

Irma Kokx 043-3258339* ipa.kokx@gmail.com
* na 18.00 uur

Werkgroep Jeugd - 'de Jekerdal-scharrelkids'

Tineke de Jong 043-3521109 tineke.de.jong@kpnplanet.nl

Werkgroep Flora (WGF)

Susanne Eussen 043-3259414 s.eussen@gmail.com

Werkgroep Natuurbeheer (WGNB)

Stephan Prinsen 06-42241763 stephanprinsen@gmail.com
Dirk v/d Weijer 043-3617900 bonlogis@hotmail.com

Werkgroep Vogels (WGV)

Janneke Ackermans 06-34832847 wgv.maastricht@gmail.com
Christine Woestenburg 06-48459788
Nico Wetzels 043-3479211

Werkgroep Wandelen met busvervoer

Herman Heemskerk 043-3613565 herman.heemskerk@home.nl

Werkgroep PR

Chrit Merckelbagh 043-3612892 chritm@gmail.com

Projectgroep Stadsnatuur

Rob Jansen 06-16778387 rob.jansen@jekerpmc.nl

Secretariaat

Carlo Poolen 043-3626261
postadres: IVN Maastricht, Trichtervooogdenstraat 70, 6223 CT Maastricht

Humus 102

... dat stadsnatuur belangrijk is voor de vitaliteit van de stad.

In navolging van het project Stadsnatuur wordt in deze Humus uitgebreid aandacht besteed aan het *IVN project Meesterlijke Natuurbeleving en Ontmoeting in Kloostertuin Opveld*. Dit Kloostertuin-project van IVN Maastricht is een van de groene parels, die qua doelstelling passen binnen de ontwikkelde en breed gedragen Stadsnatuurvisie. De vrijwilligers willen de kwaliteit van de groene leefomgeving versterken door natuurbehoud, natuurbeheer en natuureducatie, maar ook door aandacht te genereren voor de cultuurhistorie. We willen dit bereiken door burgerparticipatie zoals het oprichten van een Beheergroep, het organiseren van Doedagen en (culturele) Buurtactiviteiten.

Heb je interesse om mee te doen, meld je dan aan bij ons IVN-lid Marieke Smits, voorzitter Stichting Vrienden Kloostertuin Opveld.

Lees meer over dit project op pagina 14.

Bestuursberichten

Nieuwe leden

In de afgelopen periode hebben zich de volgende nieuwe leden aangemeld: Heidi Sour, Nel Mous en Ria Huenaerts. We heten iedereen van harte welkom bij onze vereniging.

Post

In dit overzicht vindt u de meest interessante post die het bestuur van IVN Maastricht in de afgelopen periode heeft ontvangen. U kunt een poststuk opvragen bij de secretaris, Carlo Poolen.

- IVN Eijsden: De Wissel nrs. 1 en 2 van 2018
- Natuur en Milieufederatie Limburg: Brief over de zonnevisie
- IVN NL: Verkort verslag Landelijke Raad

Humus ook digitaal!

Als extra service is het afdelingsblad 'Humus' ook digitaal te lezen op onze website www.ivn.nl/maastricht. Klik op de startpagina in het groene menublok op het kopje '**Humus - lees hier**'. Je komt dan op de pagina waar de laatst verschenen Humus bovenaan staat, klik op de groene tekst en de pdf wordt gedownload.

Nieuw: Route-app voor IVN

Er is een route-app voor mobiele apparaten in ontwikkeling door IVN-landelijk. Elke afdeling kan er aan meedoen en haar eigen routes, wandelingen, ommetjes, etc. op invoeren. Dit gebeurt met een speciaal programma. IVN Maastricht is van plan hier aan mee te doen. Hiervoor zoeken wij een enthousiaste vrijwilliger die deze Route-app wil bouwen en beheren. Interesse? Neem contact op met Chrit Merckelbagh: chritm@gmail.com

Vergeet niet contributie te betalen ! ! !

Op dit moment zijn er nog altijd leden die de contributie voor 2018 nog niet betaald hebben. Dat moet beter kunnen! Heeft u nog niet betaald? Maak dan snel het verschuldigde bedrag over naar de penningmeester. De kosten van onze vereniging lopen gewoon door (o.a. voor het drukken van deze Humus), dus uw contributie hebben we hard nodig!

Contributie overmaken naar: ING Bank rekeningnr. NL05 INGB 0002 4052 39 van IVN afdeling Maastricht, met vermelding van uw N.A.W. gegevens.

Komende activiteiten

***De Jekerdal-scharrelkids gaan iedere maand op zaterdagmiddag van 14.00-16.00 uur de natuur in. Opgeven bij Carlo Poolen, e-mail: iun.maastricht@home.nl**

De Jekerdal-scharrelkids maken de serie 'bomenexpert worden' af

Het programma is wel onder voorbehoud, want het aantal kinderen dat meedoet wordt steeds minder. Daarom graag op tijd aanmelden, zijn er te weinig Scharrelkids op de donderdag ervoor dan besluiten we het een keer over te slaan.

Zaterdag 22 september gaan we op zoek naar vruchten aan bomen, zijn ze eetbaar, vliegen ze als vogeltjes met vleugels door de lucht zoals bij de berk of zet je ze op je neus, zoals bij de esdoorn. Misschien weten we nog waar de els staat en kunnen we de propjes op het water laten drijven. We gaan ook een heleboel zaden van dichtbij bekijken, misschien herken je ze wel.

Zaterdag 20 oktober is het herfst en dan kleuren de bladeren rood en geel, dat kan je vooral in het stadspark zien dus daar lopen we vanuit de Natuurtuinen naar toe. Maar het is ook paddenstoelentijd, dus speuren we ook naar paddenstoelen. Het lijkt ons leuk dit in een speurvorm te doen. Laat je verrassen.

Zaterdag 24 november kan het al koud zijn, maar we gaan toch op zoek naar bodemdieren onder en in bomen en struiken. En wie maken nog meer gebruik van de bomen, juist de mens. We gebruiken het hout voor meubels, we maken er papier van of stoken er een kampvuur mee op. Misschien kunnen we zelf een mooie wandelstok maken.

Zaterdag 22 december sluiten we de bomenserie af met een stukje kerstsfeer. Welke naaldbomen zijn er allemaal en welke is dan de kerstboom. We gaan op zoek naar materialen voor een kerststukje dat je mee naar huis kan nemen. Een beker warme chocolademelk hoort daar bij. [TdJ]

14 - 23 september - Beleefweek

Na de succesvolle pilot van de Beleefweek Zuid-Limburg in 2017, zal er ook dit jaar een Beleefweek georganiseerd worden. Deze vindt plaats van 14 tot en met 23 september 2018 in maar liefst vier gebieden: naast Nationaal Landschap Zuid-Limburg ook in de drie Nationale Parken (De Meinweg, De Groote Peel en De Maasduinen) die Limburg rijks is. Dit alles onder de noemer: Beleefweek Grenspark Limburg.

Als IVN Maastricht hebben wij 3 activiteiten aangemeld voor deze beleefweek:

(1) Op 16 september het ommetje 'Rondom Château Neercanne' – een grensoverschrijdende wandeling van Antonie de Beaumont en Johanna Roona dat zij gemaakt en beschreven hebben voor de landschapsgidsen cursus.

- (2) Lespakket 3 van de bomencursus over vruchten met de theorieles op woensdagavond 19 september en de excursie op zaterdagochtend 22 september en
- (3) De Scharrelkids-activiteit op zaterdag 22 september die ook in het teken staat van bomen en vruchten.

Zondag 16 september - Ommetje 'Rondom Château Neercanne'

Een bijzonder mooie, historisch en landschappelijk zeer gevarieerde wandeling door het Jekerdal met het dorp Kanne en zodoende grensoverschrijdend. Het Jekerdal is miljoenen jaren geleden gevormd door de rivieren Jeker en Maas. De ondergrond bestaat uit kalksteen (in volksmond mergel). Door het uitslijten van het dal komt op diverse plaatsen deze mergel aan de oppervlakte. Onderweg kun je sporen van dassen en bevers zien, zeldzame planten en vlinders (zoals bijv. wilde marjolein, zonneroosje, orchideeën en argusvlinder, spaanse vlag en diverse blauwtjes) en je verwonderen over de mooie vergezichten. We lopen via de

watermolen in het dorp Kanne weer naar het Château. Vanaf het Château hebben we een prachtig uitzicht op het Jekerdal (waar we zojuist hebben gelopen), het dorp Kanne en de doorsnijding van (het Belgische deel van) de Pietersberg door het Albertkanaal. Start: 14.00 uur en duur ongeveer 2,5 uur. Startplaats: We starten vanaf de parkeerplaats **vlakbij de ingang** van Château Neercanne (aan de noordzijde van het kasteel), Cannerweg 800 Maastricht (coördinaten: 50.81892 - 5.66748).

Zondag 23 september - Sterwandeling

De sterwandeling voor alle afdelingen van de Regio Maas & Mergelland wordt dit jaar georganiseerd door IVN Eys. Ook IVN Maastricht doet mee aan deze Sterwandeling. Wij starten onze wandeling naar Eys bij het monument voor 'den Gevallene' tussen Wittem en Eys en eindigen daar ook weer. Om er te komen gaan we carpoolen. We vertrekken om 10.15 uur bij 'Bistrot On Top' aan de

Scharnerweg 131 (hoek Oranjeplein) aan de Groene Loper.

Het programma in Eys is als volgt: 11.30-12.00 uur: ontvangst in Café Sport in Eys. Vanaf ca. 12.30 uur vertrek in groepen van ca. 15 personen voor een wandeling met gids langs een aantal wegkruisen in Eys. De wandeling is ca. 4 kilometer lang. Na afloop is er gelegenheid om de onderlinge contacten te verstevigen onder het genot van een drankje. Rond 15.30 uur (inschatting) wandelen wij weer terug naar de

auto's bij het monument. Onze wandeling (heen en terug) is ongeveer 6 km. In totaal komen we dus op zo'n 10 kilometer uit.

Wil je mee, geef je dan op bij Carlo Poolen, e-mail: ivn.maastricht@home.nl vóór 7 september a.s.. Geef aan of je met de auto komt en hoeveel personen je kunt meenemen of dat je wilt carpoolen.

1 t/m 7 oktober - Week van de Biologie

In de week van 1 t/m 7 oktober vindt de landelijke week van de biologie plaats. Dit is een initiatief van een landelijke groep biologen en in Maastricht wordt dit getrokken door Maurice Martens (samensteller digitale Flora van Nederland). Iedere avond is er een lezing van een andere organisatie die met natuur en omgeving, gezondheid, stad, etc. bezig is (NHG, groep biologen, universiteit, CNME, IVN). Lezingen vinden plaats op diverse locaties.

Het voorlopige programma is:

Dinsdag 2 oktober - 20.00 uur - Lezing Tiny Forest in Maastricht door Gijs Ketelaars (CNME) en Tineke de Jong (IVN), locatie Kapoenstraat 2, collegezaal 1.009 (Universiteit Maastricht). Maastricht heeft de primeur in Limburg om 4 Tiny Forest's aan te leggen. Dit zijn minibosjes in wijken met minder groen en vlak bij een school gelegen, zodat het een bosje wordt waar kinderen kunnen spelen, bewoners in contact kunnen komen met de natuur en waar dieren zich thuis voelen. Het is een mooi vervolg op de in 2018 uitgebrachte stadsnatuurvisie.

Woensdag 3 oktober - 20.00 uur - Lezing Natuur

en gezondheid door Maurice Martens (Flora van Nederland), locatie Kapoenstraat 2, collegezaal 1.009 (Universiteit Maastricht). Natuur en gezondheid toegespitst op de trits Hittestress, Pollen en Hooikoorts, waarbij klimaatverandering

en verschuiving van plantensoorten naar het noorden (Ambrosia) worden toegelicht (Flora van Nederland en Pollennieuws).

Donderdag 4 oktober - 20.00 uur - Lezing Paddenstoelen door Henk Henczyk (NHGL - Kring Maastricht), locatie het Natuurhistorisch Museum, de Bosquetplein 6, Maastricht. Lezing over wetenschappelijk onderzoek aan Paddenstoelen in Limburg. Meer informatie: www.nhgl.nl/agenda/item?cid=1928

Vrijdag 5 oktober - 20.00 uur - Mini-symposium Biologie in ontwikkeling door Michiel Adriaens, Luisa Bortesi en Roy Erkens (Universiteit Maastricht), locatie Ka-poenstraat 2, collegezaal 1.009 (Universiteit Maastricht). Let op: de lezing over Bio-based materials is Engelstalig. De Universiteit Maastricht timmert hard aan de weg om zijn natuurwetenschappen faculteit uit te bouwen. De biologie is hier een prominent onderdeel van. In dit mini-symposium (met drie praatjes van 25 minuten), worden drie hoofdlijnen van deze nieuwe biologie uitgelegd: Biobased materials, Systeembio-logie en de biologie in het Maastricht Science Programme).

Zaterdag en zondag 6 en 7 oktober - Excursie stadsnatuur in de voetsporen van Jac. P. Thijsse. Start 14.00 uur vanaf volière stadspark, Hubertuslaan. Gidsen Maurice Martens resp. Tineke de Jong.

Zaterdag 27 oktober - Nacht van de Nacht

De 'Nacht van de Nacht' wordt sinds 2006 op de laatste zaterdagavond en -nacht van oktober gehouden en is een initiatief van de Nederlandse provinciale milieufederaties. Op de avond en nacht dat de zomertijd eindigt, doven een aantal gemeentes, bedrijven en huishoudens hun verlichting om aandacht te vragen voor lichtvervuiling en energiebesparing op verlichting. In Maastricht is dit maar beperkt mogelijk, maar door een wandeling over de Pietersberg kunnen we goed in beeld brengen welke plekken nog echt donker zijn en welke niet. Kinderen zijn van harte welkom en daarom starten we om 19.00 uur in de Natuurtuinen Jekerdal en het programma duurt tot ongeveer 21.30 uur.

Zondag 28 oktober - Eifelwandeling Nideggen - Obermaubach

IVN Eijsden en IVN Maastricht organiseren op zondag 28 oktober een wandeling met busvervoer vanuit Nideggen in de Eifel. Met deze wandeling volgen we een gedeelte van de langeafstandswandeling 'Buntsandsteinroute'. Wij starten in Nideggen en eindigen in Obermaubach. Nideggen kreeg in 1313 stadsrechten. Rond die tijd werden ook de vestingwerken met vier poorten gebouwd. De gebruikelijke koffiepauze (gratis, sponsor IVN Maastricht) is in Nideggen. Na de pauze gaan we aan de wandel, voor de korte afstand worden de gidsen Chrit en Jan gevolgd, ongeveer 10 km. Zij die een wat langere wandeling prefereren volgen Herman en Jo. Deze afstand is ongeveer 15 km. De wandeling volgt grotendeels de beboste oostelijke helling van het Roerdal (Natuurschutzgebied Buntsandstein). De rode kleur van de

Buntsandsteen wordt veroorzaakt doordat iedere korrel door een dunne film van roestachtige mineralen omhuld wordt. Onderweg veel mooie uitzichten over het Roerdal en het tegenovergelegen dal van de Kall.

Goed schoeisel en kleding zijn belangrijk en ook het lunchpakket niet vergeten. De kosten van deze wandeling met busvervoer zijn voor IVN-leden € 15,00 en voor niet-leden € 17,50. Graag voor het gemak in de bus contant betalen.

Vertrektijden : Emmaplein - 08.30 uur; Wilhelminasingel - 08.40 uur; Akersteenweg - 08.50 uur. Informatie: Herman Heemskerk, tel: 043 361 35 65. Opgave graag per e-mail: herman.heemskerk@home.nl

Zondag 18 november - Stenenwandeling

Deze wandeling door de binnenstad van Maastricht met aandacht voor de monumentale gebouwen waarin stenen een eigen verhaal vertellen, die gepland was in februari, heeft door het ontbreken van publiciteit (en wellicht het minder fraaie weer) geen deelnemers getrokken. Daarom nu als herhaling deze boeiende wandeling onder leiding van Carlo Poolen de geologie-expert. Want zonder dat men dit in de gaten heeft is er veel geologie in de gevels van panden in de binnenstad te vinden. Vertrek om 14.00 uur vanaf het Natuurhistorisch Museum.

Zondag 13 januari - Nieuwjaarswandeling

De Nieuwjaarswandeling voert ons deze keer door de Hoge en Lage Fronten. Het afgelopen jaar is er veel in dit gebied veranderd. Tijd om poolshoogte te gaan nemen. We verzamelen om 14.00 uur bij de Brandweerkantine aan de Capucijnenstraat 21. Rond 17.00 uur zijn we weer terug. Meer info volgt in de volgende Humus, via onze e-mailservice en staat t.z.t. ook op onze website www.ivn.nl/maastricht.

2018 - een goed cursusjaar !!!

Bomencursus-les bloei en bladeren

De binnenles verliep weer geanimeerd, naast theorie ook zelf aan de slag met bladeren. Vooral plataan, Gewone esdoorn (1), Noorse esdoorn (2) en Spaanse aak (3) worden nog wel eens door elkaar gehaald. Het leuke is dat tijdens de buitenles, een excursie bij Bemelen, de drie esdoorns regelmatig als jonge boompjes net naast elkaar staan. Dan kan je het goed vergelijken (zie foto). Dit ook weer kunnen gebruiken bij een excursie op aanvraag voor de weekendschool met bestuursleden vrijwilligers en een stagiaire. Omdat een pad door een huiseigenaar afgesloten is (bleek eigen terrein te zijn) moesten we een eindje omlopen. Maar daardoor zagen we wel een paar mooie exemplaren van de mannetjesorchis. En dat we ons wel eens kunnen vergissen, bleek toen we witte bolletjes op takjes zagen, lijkend op de klapbesstruik, maar het was kerstversiering weggegooid na kerst in het Mariagrotje. In september en oktober worden de bomenlessen vervolgd. [TdJ]

Natuurgidsen in opleiding

Les Flora en haar relaties: vraag maar raak

Bomen, mossen en paddenstoelenles

Natuurmoment van Vanessa

ken steeds meer en dan word je vanzelf enthousiaster.

De Natuurgidsenopleiding (NGO) Maas & Mergelland is nu halverwege en de blokken kennismaking, landschap en flora zijn afgerond. Gestart met 24 cursisten, zijn er nu nog 21 over. Altijd vallen er mensen uit door ander werk, ziekte of toch te grote belasting. Maar dat geldt ook bij het team. Daarom meer cursisten toelaten dan je eigenlijk handig vindt (20 is ideaal) en we hadden ook een groot begeleidend team met in totaal 7 IVN-ers uit de regio en 2 van het CNME. Dus je kan momenten van uitval opvangen. Daarnaast zijn er ca. 25 docenten bij betrokken, dus een heel netwerk dat je nodig hebt voor zo'n NGO. Op dit moment werken de cursisten hard aan een stage en onderzoeken ze een eigen gebied, dat ze een heel jaar moeten volgen. De opleiding wordt als pittig ervaren maar ook zeer leerzaam, ze ontdek-

[TdJ]

Bomencursus

Op woensdag 19 september en zaterdag 22 september vindt lespakket 3 van de bomencursus plaats. In dit lespakket staan bomen en hun vruchten centraal. Vervolgens wordt de cursus afgerond met lespakket 4 waarin aandacht wordt besteed aan herfstbladeren en herfstkleuren (woensdag 24 oktober en zaterdag 27 oktober). Er staan nu al weer veel mensen op de wachtlijst dus de kans is groot dat deze komend jaar weer gegeven wordt. Hebt u interesse stuur dan een berichtje naar Irma Kokx bij voorkeur per e-mail: ipa.kokx@gmail.com. U wordt dan geïnformeerd over de nieuwe data.

[TdJ]

Van her en der

De bomen en de bossen

HUMUS besteedde vaker aandacht aan het Ommetje Wolder en de site van de Bandkeramiekers. Stichting Limburgs Landschap meldde ons dat er sindsdien meer mensen wandelen in het Cannerbos en omgeving. Wandelaars vroegen HUMUS om meer informatie over dit gebied, vandaar dit artikel. De Sint Pietersberg, het Jekerdal en de Cannerberg zijn samen een Natura 2000-gebied, een natuurbeschermingsgebied van Europees niveau. Het natuurgebied Cannerberg is grofweg in te delen in: - graslanden - Cannerbos - Millenniumbos - Hoogcannerbos (A2-tunnel-compensatiebos)

Doordat de graslanden pas aan de landbouw onttrokken zijn, moeten de natuurwaarden hiervan nog ontwikkeld worden door maaien en begrazen.

Cannerbos

Oorspronkelijk was het gebied achter het kasteel ingericht als kasteeltuin. Deze tuin werd rond 1700 omgevormd tot een (half)sterrenbos zoals dat ook te vinden is bij Vaeshartelt. De halve ster is nog terug te vinden in het wapen van de kasteelheer Baron Van Dopff. De hoofdpaden van het sterrenbos kwamen midden in het bos bijeen op een plek die gemarkeerd was met een obelisk. Daar was ook een belvédère. Tevens bevatte het sterrenbos meerdere 'follies' (excentrieke, nutteloze gebouwtjes) en een theehuis met de romantische naam Temple d'Amour. In de 19e eeuw veranderde het kasteelbos door verwaarlozing langzaam maar zeker in een typisch Limburgs hellingbos. Tientallen zomereiken van 200-300 jaar oud die oorspronkelijk hoorden bij de omvangrijke lusthof van Château Neercanne sieren nu nog dit fraaie hellingbos. Ook de aanwezigheid van taxus duidt op het vroegere sterrenbos.

Nu typeren we het Cannerbos als een typisch midden-Europees eiken-haagbeukenbos. Dit eiken-haagbeukenbos heeft een hoge boomlaag met zomereik, beuk en es en een lage boomlaag met haagbeuk, zoete kers, iep en winterlinde. In de struiklaag bevinden zich hazelaar, lijsterbes, vlier, meidoorn en kornoelje. Heel bijzonder zijn de kruisbesstruiken (kroonsele), terwijl in het Savelsbos juist rodebes struiken (wiemele) in het wild groeien. Het Limburgs Landschap, de eigenaar en beheerder van het bos, laat in dit bos de natuur zijn gang gaan. De bomen zijn

overwegend in prima conditie. Enkele eiken vertonen echter dikke dode takken die een potentieel gevaar op kunnen leveren voor passerende wandelaars. Daarom zijn alle oude eiken in de nabijheid van wandelpaden preventief ontdaan van dood hout. Ook was er recent kap van essen noodzakelijk wegens de essentaksterfte, een relatief nieuwe ziekte in Nederland, veroorzaakt door een geïmporteerde uitheemse essenschimmel.

Het bos is verder bekend vanwege zijn voorjaarsflora met bosanemoon, aronskelk, speenkruid, muskuskruid, gele helmbloem (op de kasteelmuur), salomonszegel en diverse soorten viooltjes, zoals maarts- en bosviooltje. Rond het boswachtershuis verwelkomen velden sneeuwkllokjes al vroeg in het jaar de nieuwe lente.

In dit bos komen natuurlijk ook zoogdieren voor waaronder de eekhoorn en de das en zelfs de bijzondere eikelmuis. In de oude bomen zitten allerlei holtes die gemaakt zijn door verschillende spechtensoorten. Verlaten spechtengaten worden weer bewoond door boomklevers. Vuurgoudhaantjes maken hier in het voorjaar hun nestjes in de klimop. De zanglijster zingt er zijn hoogste lied. Ook komen er roofvogels voor als de torenvalk en de sperwer.

De ondergrondse kalksteengroeves ('grotten') zijn belangrijk als overwinteringsbiotoop voor vleermuizen. Er worden gemiddeld tien soorten vleermuizen aangetroffen.

Millenniumbos

In 1999 plantte Het Limburgs Landschap op het plateau het ongeveer 5 ha grote Millenniumbos. In dat jaar stond de Stichting - als opmaat naar het nieuwe millennium - iedere dag stil bij een belangrijk item op Limburgs natuur- en milieugebied. Steeds werd ergens in de provincie een zomereik geplant en tevens werd er één in het Millenniumbos gezet. Deze 365 bomen vormen het skelet van het nieuwe bos dat verder is aangevuld met haagbeuken en struiklagen.

Midden in dit bos wandel je door een lindelaan die een mooie zichtlijn heeft naar de kerk van Vroenhoven. De laan eindigt bij een rotonde van 20 beuken die verwijzen naar de twintig eeuwen van onze jaartelling.

Oorspronkelijk stond bij de rotonde een monument waarop alle namen vermeld stonden van personen die aandelen in het Millenniumbos hebben gekocht. Helaas werd het monument in februari 2006 grotendeels ontvreemd.

Hoogcannerbos (A2-tunnel-compensatiebos)

Het Hoogcannerbos is een deel van de natuurcompensatie voor A2-tunnel Maasricht. Voor de uitvoering van het tunnelplan en de Groene Loper zijn tussen het Europaplein en Vaeshartelt circa 3000 bomen gekapt. Daarmee zijn stukken natuur verloren gegaan die onder andere gecompenseerd zijn door het Hoogcannerbos. Op woensdag 11 december 2013 hebben ook leerlingen van de basisschool Petrus Paulus uit Wolder de eerste bomen van het Hoogcannerbos geplant. Zo startte aan de zuidzijde van het bestaande Millenniumbos, ook op Belgisch gebied, de aanplant van zeven hectare eiken-haagbeukenbos en twee hectare bloemrijk grasland. Zo'n 3.600 haagplanten en 31.300 boomstekjes hebben hier een plekje gekregen. Vooral soorten uit de regio zoals de hazelaar, sleedoorn, mispel, kweeper, vogelkers, meidoorn, tamme kastanje, wilde appel, wilde peer

en de zomer- en wintereik zijn geplant. Het bos is in tweeën gedeeld door een laan van walnootbomen. De laan verbindt het Albertkanaal (en de Muizenberg) met het Millenniumbos en het Cannerbos. [GvS]

Romeinenweek

Van 26 april tot en met 6 mei organiseerde RomeinenNU de landelijke Romeinenweek. En daarbij mocht Via Belgica natuurlijk niet ontbreken! Wie zich van de vrienden van de Via Belgica wilde verdiepen in het Romeins verleden van Maastricht, kon op pad met stadsarcheologen Gilbert Soeters en Eric Wetzels. Enkele natuur- en landschapsgidsen, die in de Romeinenweek gidsten, liepen mee. Tijdens de wandeling die tevens via de navigatie-app te lopen is, ontdekten we hoe de stad is ontstaan, hoe de Romeinen hier hebben geleefd én waaraan we dat tegenwoordig nog kunnen zien. Op 25 april gingen de volledig vernieuwde website en unieke navigatie-app live. Je kunt nu op basis van je eigen interesses je route uitstippelen door Romeins Zuid-Limburg, waarbij je onderweg alles te weten komt over de bijzondere plekken die de regio verborgen houdt. Ga daarom nu naar www.viabelgica.nl of download de app!

In de Romeinenweek zelf nam Carlo Poolen van IVN Maastricht het publiek (35 belangstellenden) mee met het ommetje Romeins Maastricht (*zie ook het uitgebreide verslag van Maureen, verslaggeefster van RomeinenNu*). Maar ook de ommetjes in Meerssen, Houthem St. Gerlach, Valkenburg en Bocholtz werden door IVN-gidsen NLZL geleid. Het aantal deelnemers varieerde van 4 tot 35 deelnemers met gemiddeld 16 belangstellenden. Voor de landschapsgidsen weer een leuke ervaring om het geleerde in hun terugkomdagen met thema Via Belgica, in de praktijk uit te voeren. Voor de landschapsgidsen die toen niet konden heeft Carlo dit ommetje nog een keer herhaald op 26 mei.

Het verslag van Ommetje Romeins Maastricht (maandag 30 april)

In het teken van de Romeinenweek werd door IVN-Natuureducatie Limburg het Ommetje Maastricht georganiseerd. Toeristen, maar ook bewoners van de stad wandelden met IVN-landschapsgids Carlo Poolen mee om meer te weten te komen over het Romeins verleden van Maastricht. In het bijzonder werd aandacht besteed aan de Romeinse weg die dwars door de stad heeft gelopen: de Via Belgica.

De wandeling startte bij Derlon Hotel, waar we na een korte introductie afdaalden naar de bijzondere museumkelder. In de vorige eeuw werden hier de resten gevonden van een Romeins heiligdom, dat door de gastvrijheid van de eigenaren van het hotel nog steeds toegankelijk is voor bezoekers. Buiten hebben we het oudste fundament van de Onze-Lieve-Vrouwe-basiliek ontdekt: de grote, grijze hoekstenen die op het eerste oog doodgewoon lijken. Toch zijn deze waarschijnlijk afkomstig van het fort dat de Romeinen toendertijd hier hebben gebouwd. Vanwege zijn kennis over het landschap, lichtte de gids toe dat deze Naamse steen ook voor veel andere gebouwen in Maastricht, maar ook Luik en Aachen is gebruikt.

Even later stonden we bovenop het kleine bruggetje over de Jeker in het stadspark. Hier stonden we stil bij de naamgeving van Maastricht: volgens velen is deze afgeleid van het Romeinse Mosa Trajectum of Traiectum ad Mosam. Maar of dat echt zo is, weten we

niet! Trajectum betekent 'doorgetrokken' en zou duiden op de weg die door de brug de Maas zou overtrekken. Romeinse geschriften waarin deze naam vermeld staat, ontbreken echter.

Via de Hoge Brug en Plein 1992 liepen we door de Rechtstraat. Er werd ons gewezen op de gevelsteen boven nummertje 87, waar we even later begrepen wat er met de tekst In Den Steyven Neck werd bedoeld... Uiteindelijk kwamen we aan op de kruising van de Rechtstraat en de Sint Martinuslaan: de plek waar de wandeling eigenlijk pas écht zou beginnen. Op deze plek kwam via het Duitse Keulen de Via Belgica onze stad binnen, om vervolgens zijn weg te vervolgen naar het Franse Boulogne-sur-Mer. De weg was van oorsprong waarschijnlijk voornamelijk voor militaire doeleinden bedoeld. In de loop der tijd gebruikten de Romeinen de weg daarna ook voor het vervoeren van granen en andere producten die de militairen, maar ook de bewoners van Gallia Belgica nodig hadden.

We liepen langs de St. Martinuskerk en staken de Sint Servaasbrug over om zoveel mogelijk over het oorspronkelijke tracé van de Via Belgica te lopen. Op de Maasboulevard kwamen we uit bij een stenen leeuw op een stalen zuil. Door de uitleg van de gids ontdekten we dat hier de Romeinse houten brug heeft gelegen die ertoe heeft geleid dat de stad Maastricht werd gesticht. Er-

omheen werd een nederzetting gebouwd die in de Middeleeuwen tot een grote stad is uitgebloeid. Omdat de toelissers in de Romeinse tijd de brug niet onderhielden, is deze tijdens een processie op dramatische wijze ineengestort. Daarna is op de plek van de Sint Servaasbrug een nieuwe brug gebouwd, maar ook deze bleek niet sterk genoeg te zijn. Pas in 1932 werd de brug gebouwd die er tegenwoordig nog staat.

Lopend tussen de smalle straatjes van de binnenstad van Maastricht

kwamen we terecht bij de Eksterstraat, die vanwege het meanderen van de Maas wat hoger ligt. Zo'n vijftig meter verder stonden we op de plek waar in de Romeinse tijd een badhuis heeft gestaan: vandaar de naam Op de Thermen. De fundamenteën staan tegenwoordig nog met gekleurde steentjes aangegeven. Het gebouw stond in de Romeinse tijd in het midden van de nederzetting.

Ondanks de drukte in de Grote Staat liepen we verder over de resten van de oude Romeinse weg. We wandelden over het Keizer Karelplein, waarna we uitkwamen op het laatste stukje Via Belgica in de binnenstad van Maastricht. Vanaf hier liep de weg richting Tongeren, waar hij na ongeveer 300 kilometer de Franse kust zou bereiken. Samen met de gids liepen we daarna nog naar het Vrijthof, waar tijdens de aanleg van de parkeergarage overblijfselen zijn gevonden van een Romeinse begraafplaats. Hier hebben we ten slotte het Ommetje afgesloten dat ons veel heeft bijgebracht over het Romeins verleden van deze bijzondere stad!

[Maureen van Brandenburg]

Project Kloostertuin Opveld een gouden glinsterende groene parel in Maastricht Zuid-Oost

In navolging van het project Stadsnatuur wordt in deze Humus uitgebreid aandacht besteed aan het *IVN project Meesterlijke Natuurbeleving en Ontmoeting in Kloostertuin Opveld*, gestart in 2015 en als IVN-project definitief afgesloten in juni 2018. Een aantal projectleden en buurtbewoners hebben in december 2017 de *Stichting Vrienden van Kloostertuin Opveld* opgericht en zetten de werkzaamheden voort vanuit dezelfde visie en met het overgehevelde, resterende budget in kas. U krijgt een beeld van het ontstaan, de voortgang van het nu afgeronde IVN project en de toekomstplannen van de nieuwe stichting.

Dit Kloostertuin-project van IVN Maastricht is een van de groene parels, die qua doelstelling passen binnen de ontwikkelde en breed-gedragen Stadsnatuurvisie. De vrijwilligers willen de kwaliteit van de groene leefomgeving versterken door natuurbehoud, natuurbeheer, en natuureducatie maar ook door aandacht voor de cultuurhistorie. We willen dit bereiken door burgerparticipatie zoals het oprichten van een Beheergroep, het organiseren van Doedagen en (culturele) Buurtactiviteiten.

Ontstaan

In juni 2015 ontving IVN-Maastricht € 15.000 gemeentelijke subsidie voor het door Marieke Smits ingediende projectplan. Haar idee kon nu uitgewerkt worden: contacten leggen met de betrokken buurtorganisaties, scholen, zorgcentrum en vervolgens vrijwilligers werven. Dit eerste proces was tijdrovend maar verliep voorspoedig! In december 2015 werd gestart met de eerste projectgroep-vergadering. In het voorjaar van 2016 is er na inspraak van de hele buurt (60 belangstellenden waren aanwezig op de informatiemiddag) een driejaren-projectplan opgesteld, waarvan op dit moment twee deelprojecten gerealiseerd zijn:

- 1) De infrastructuur (paden en zitbanken) met een officiële ingang vanuit Vroendaal (verbinding tussen de wijken Heer en Vroendaal) en
- 2) Het optimaliseren van de natuurlijke inrichting (speelnatuur en educatieve beplanting) zijn afgerond.

De nieuwe stichting heeft zich ten doel gesteld om project 3 : het opknappen van de markante religieuze plekken en indien financieel mogelijk, het plaatsen van informatiepanelen te realiseren.

Het proces

Bovenstaande resultaten zijn nu snel opgenoemd maar het realiseren ervan gaat niet altijd eenvoudig. Hier krijgt u enigszins een indruk van enkele van onze successen en onze teleurstellingen. *Teleurstellend* is de geringe opkomst tijdens

de twee eerste Doedagen in 2018: we weten niet precies waar dit aan ligt. Misschien zijn buurtbewoners druk met allerlei activiteiten in het weekend en hebben andere prioriteiten. Onze bestuursleden zijn helaas ook vaak verhinderd. We gaan in september 2018 de Doedagen op zondag organiseren. Het verloop van enthousiaste vrijwilligers: zij trekken zich terug vanwege drukke werkzaamheden, privéomstandigheden of door het leggen van andere prioriteiten. Kortom, het vergt veel inzet en energie om de vlam brandend te houden en om meer buurtbewoners actief bij het wel en wee van de kloostertuin te betrekken. Dit

blijft een aandachtspunt!

Succesvol waren de *eerste informatie-middag* in april 2016 (onze vuurdoop!) en de eerste Doedagen met zo'n 30 enthousiaste vrijwilligers. Een hoogtepunt was het *Buurfestijn in september 2016* (afronding van deelproject 1) met een opkomst van ongeveer 100 buurtbewoners, de inspirerende toespraak van de toenmalig wethouder van Grootheest, die vond dat deze parel nu is afgestoft! De educatieve natuurtafels van IVN Maastricht, de muziek van de Harmonie Heer Vooruit en de scholieren van Porta Mosana, de ezels van de Asinotherapie en natuurlijk de versnaperingen: de pizza's van Kaboom en de krentenbollen van de Lekkerbek. Het was een fantastisch feest met prachtig weer.

De Crowdfundingscampagne Meer kleur en Fleur in Kloostertuin Opveld was eveneens een succes: duizenden bloembollen zijn in november 2017 op de eerste grasweide geplant dankzij donaties van de buurtbewoners, Envida, Porta Mosana en een gemeentelijke bijdrage. Stichting VoorjeBuurt

heeft ons ondersteund met adviezen en door ons te promoten op haar website. *Het oprichten van de beheergroep in 2017 was een belangrijk succes*: dit was een eerste stap naar duurzame burgerparticipatie en daarom vanuit onze optiek heel belangrijk. Een van onze bestuursleden coördineert met veel toewijding de organisatie ervan. De beheergroep bestaat nu uit een groep van 6 vrijwilligers, die per toerbeurt gedurende een week het afval in de tuin opruimen. Sindsdien vinden we geen glas of verroeste fietsen en ander groot vuil meer.

Het Paasvuur is al 2 jaar een succes en dit wordt een jaarlijks terugkerende activiteit! Het idee is tijdens een Doedag ontstaan naar aanleiding van al het aanwezige

ge sprokkelhout in de tuin. De eerste keer waren er 100 belangstellende ouders en kinderen. De reden was dat klimmer Rens de bosuil kast aan de Rode Beuk zou vastzetten. Ook de tweede keer was de sfeer bijzonder: ouders en kinderen zorgden samen voor het vuur en voor de marshmallows.

Het gedenkbord als ode aan de zusters van de Voorzienigheid is door wethouder Krabbendam onthuld in mei 2018. De zusters waren zeer verguld met dit aan-denken. Zij vertrekken definitief in september 2018. Het bord (van cortenstaal) staat bij de ex-begraafplaats van de zusters aan de Zuidkant van de kloostertuin, vlakbij het Vroendaalpad en het insectenhotel (een prachtig, nu helemaal dichtgemetseld bouwwerk).

We kunnen terugkijken op vele successen, die ons weer nieuwe energie geven om verder te gaan en buurtbewoners te enthousiasmeren.

De toekomst

De nieuwe stichting waardeert het zeer dat IVN-Maastricht het restant subsidiebedrag op haar rekening heeft gestort. Daarmee is het project Kloostertuin onder verantwoordelijkheid van IVN-Maastricht afgesloten. De stichting gaat verder met de renovatie en buurtactiviteiten. Bijzonder is dat een anonieme stichting ons € 5000,- heeft toegezegd voor de renovatie van de Lourdesgrot, de grot achter de monumentale kloosterkapel. Dit is een geweldig cadeau! Een commissie van bestuursleden is momenteel druk doende met voorbereidend werk, subsidie aanvragen en het aanvragen van offertes voor de renovatie. Onze Burendag organiseren we op 23 september van 10.30 tot 14.30 uur, inclusief gratis lunch.

Dank je wel!

Een woord van dank willen wij uitspreken aan

- de vertegenwoordigers (wethouders en ambtenaren) van de gemeente Maastricht voor hun belangstelling en (financiële) ondersteuning. In het bijzonder aan buurtbewoner Johan Canoot.
- het IVN-bestuur en de IVN-gidsen voor al hun vrijwillige inzet en ondersteuning. In het bijzonder Anneke van Montfort, Theo van Mulken, Gid van Schijndel, Frans Braeken, Carlo Poolen, Ton Castermans en Tineke de Jong.
- Het Elisabeth Strouven Fonds, het Natuur- en Milieufonds, het Oranje Fonds en Kern met Pit voor hun financiële ondersteuning van deelproject 2.
- Bijzonder blijft dat enthousiasme, betrouwbaarheid en vakkundige inzet en samenwerking kan leiden tot zo'n mooi project met zoveel resultaat.

Marieke Smits,

Voorzitter Stichting Vrienden Kloostertuin Opveld; IVN natuur- en landschapsgids

Project Stadsnatuur

Opening Natuurgluren

Het is je ongetwijfeld niet ontgaan: de veranderingen op Tapijn. Al maanden wordt er gewerkt aan gebouwen, een nieuwe infrastructuur en een andere groeninrichting. Ondanks (en misschien dankzij) het feit dat Tapijn de laatste tijd “overhoop” lag, is moeder natuur er gewoon haar gang blijven gaan. De vossen hebben jongen gekregen die spelen tussen het puin, de zwanen brengen 5 gezonde kuikens groot, de bever knaagt ongestoord door op de oevers van de Jeker, jonge

boomklevers zijn uitgevlogen, vleermuizen jagen er op insecten, de bosuil heeft jongen gehad en er zijn planten en bloemen die profiteren van de “rommelige” oevers en zich nu verspreiden over Tapijn. Hoe wonderbaarlijk is het, dat in een gebied dat zo gedomineerd wordt door de mens toch ruimte, tijd en mogelijkheden gevonden worden door de natuur?! Wij vinden dat heel bijzonder. En dat is wat we via Natuurgluren met jullie willen delen: de verwachte én de onverwachte natuur op

Tapijn. De bijzondere dynamiek van stadsnatuur; van de spanningen en mogelijkheden die de stad teweeg brengt voor natuur. Hoe gaan we dat doen? Al geruime tijd volgen wij de natuur op Tapijn. We hebben foto's genomen, filmpjes gemaakt, cameravallen opgehangen, nestkasten met camera's geplaatst, boombeelden laten zagen en uiteraard hebben we “gewoon” veel gekeken en geluisterd. En dat blijven we doen. Op de website die we ontwikkeld hebben, www.natuurgluren.nl, delen we de beelden en de verhalen van de soorten op Tapijn met jullie. Ook aan de geschiedenis (van de gebouwen op Tapijn) wordt aandacht besteed. Op verschillende plaatsen op Tapijn komen QR-bordjes te hangen. Deze bordjes kunnen met de camera van een mobiele telefoon gescand worden en voeren dan direct naar de informatie pagina van een bepaalde soort op de website van Natuurgluren. Uiteraard kan de website ook zonder het scannen van de QR-bordjes bezocht worden.

Vanaf zaterdag 22 september is de website online en dat gaan we op diezelfde dag ook vieren! We nodigen iedereen van harte uit tussen 14.00 uur en 17.00 uur op Tapijn om de start van Natuurgluren te komen beleven. Je kunt dan kijken naar een filmpje over de werking van de website, maar ook op zoek gaan naar kleine beestjes, deelnemen aan een excursie, luisteren naar verhalen over de geschiedenis van Tapijn, een kijkje nemen in een nestkast, vragen stellen over cameravallen, met verrekijkers Tapijn van dichtbij bekijken, een insectenhotel maken en nog veel meer! Dus kom op 22 september naar Tapijn en laat je verrassen door de (stads)natuur die dit mooie stukje Maastricht te bieden heeft! [JA]

Project Op weg naar 50 jaar IVN Maastricht

Wat is er niet mooier dan met zo'n jubileum iets unieks neer te zetten. En wat een geluk, IVN landelijk heeft net een project ingediend dat gehonoreerd is door de postcodeloterij. En dat betekent dat ze op 24 plaatsen een Tiny Forest mogen stimuleren en ondersteunen met geld. Maastricht heeft de primeur voor Limburg. IVN Nederland heeft voor 2018 12 gemeentes aangewezen, waaronder Maastricht. De gemeente heeft toegezegd hier aan mee te werken en dus komen er in de komende drie jaar 4 Tiny Forests in nog te kiezen wijken. Dit voeren we samen met het CNME uit en roepen hulp in van buurtplatforms, scholen en onze eigen IVN-vrijwilligers. Maar wat is een Tiny Forest, vertaald is het een klein bosje op een tennisveld-groot stuk grond. Lees verder op enkele details over een Tiny forest. De boom- en struiksoorten die er geplant worden zijn inheems en de grond wordt speciaal bewerkt, zodat het bos snel kan groeien en de buurt er meteen mee aan de slag kan. Dat is ontdekken, erin spelen, meehelpen in onderhoud, inventariseren hoe het in 10 jaar verandert. Kortom een leuk project om met scholen, buurten en belangstellenden mee aan de slag te gaan. Ook een vereiste is dat er een buitenruimte komt waar kinderen en ook volwassenen aan de slag kunnen met natuur- en milieueducatie.

Daarnaast is het ook belangrijk om steeds meer aandacht te besteden aan bijen als bestuivers. We weten dat het slecht gaat met insecten en in het bijzonder de bijen (sociaal en solitair). Dus kunnen we het misschien wel combineren met aanleggen van vlinderidylles (initiatief van de Vlinderstichting) vlak bij of zelfs aan de buitenkant van het bosje. Enkele IVN-ers volgen de cursus 'Heel Nederland zoemt'. Zoveel mogelijkheden om de natuur in de stad een kans te geven. Het past helemaal in onze visie over stadsnatuur, onlangs gepresenteerd. Dan komen we meteen aan de oproep voor alle IVN-ers c.q. leden. Help ons mee het jubileumjaar groots te vieren met een afsluiting van een geslaagd project. Maar dat kan alleen als we nu al meehelpen per wijk. We zoeken per wijk een ambassadeur, die als contactpersoon tussen IVN Maastricht en de buurt wilt fungeren.

***Welke IVN-ers helpen mee om dit alles te realiseren?
Laat het weten aan tineke.de.jong@kpnplanet.nl of bel 043-3521109.***

Wil je meer weten over dit project en horen wat er nog meer in een Tiny Forest komt te staan, dan kom naar de lezing in de week van de Biologie op **2 oktober in UM Kapoenstraat 2 om 20.00 uur**. Die hele week zijn er lezingen, let op de flyer tegen die tijd. Als afsluiting van de week van de Biologie gaan we op zoek naar de stadsnatuur zoals Jac. P. Thijsse dat ook deed. We vertrekken **zaterdag 6 oktober** (Maurice Martens, bioloog) en **zondag 7 oktober** (IVN, Tineke) om 14.00 uur vanaf de Tapijn bij de volière.

Tiny Forest - Minibos ter grootte van een tennisveld

In een Tiny Forest kunt u samen met buurtbewoners de Nederlandse natuur ontdekken. Het is geen aangeharkt plantsoen, maar wilde en springlevende natuur. En dat is belangrijk, zeker in de stad. Zo krijgen dieren ook in de stad een plek om te eten, schuilen en wonen. Met het Tiny Forest brengen we samen de natuur in de stad dichtbij, en ontdekken jong en oud de wildernis in hun eigen wijk. Het bos is niet voor niets een *Tiny Forest*: het totale oppervlakte is zo'n 200 m², ongeveer even groot als een tennisveld. Het project is een experiment: door de speciale manier van aanplanten hopen we dat het minibos sneller groeit en dat de soortenrijkdom (biodiversiteit) toeneemt. En natuurlijk kiezen we voor inheemse soorten, dus onze IVN-boom de steeliep komt er ook in. [TdJ]

hoveniersbedrijf
Groen || centrum Biesland

tuinarchitectuur - sierbestratingen - sierplanten

Al meer dan 25 jaar de specialist op het gebied van
aanleg en onderhoud van creatieve tuinen.

Volg ons op **facebook**

www.facebook.com/groencentrum.biesland

of kijk op

www.groencentrumbiesland.nl

Cannerweg 262, 6213 BL, Maastricht, tel. 043-3250421

Activiteitenkalender

SEPTEMBER

WGV = Werkgroep Vogels
WGF = Werkgroep Flora
WGNB = Werkgroep Natuurbeheer

za	01	09.30	L	WGF - Lage Fronten
za	01	14.00	N	Actieve-ledendag in de Natuurtuinen Jekerdal
wo	05	20.00	N	Bestuursvergadering
za	08	09.30	L	WGNB - Snoeien op nader te bepalen plek
zo	09	14.00	L	Wijnwandeling Jekerdal - Start Nekummerhoeve
di	11	19.30	N	Cursus Heel Nederland zoemt - Natuurtuinen Jekerdal
wo	12	20.00	N	WGV - Bijeenkomst
vrij	14		L	Beleefweek - Op diverse locaties (t/m 23 sept.) (zie pag. 3)
zo	16	14.00	L	Ommetje 'Rondom Château Neercanne' - Start P Neercanne (zie pag. 4)
di	18	20.00	N	WGF - Determineren
wo	19	20.00	N	Cursus Bomen - Lespakket 3: zaden en vruchten (zie pag. 9)
za	22	09.30	L	Cursus Bomen - Lespakket 3: zaden en vruchten, excursie vertrek NT
za	22	14.00	N	Jekerdal-scharrelkids - Thema: Bomen en vruchten (zie pag. 3)
za	22	14.00	L	Opening Natuurgluren in Tapijn - zie artikel op pag. 17
zo	23	10.15	L	Sterwandeling Regio Maas & Mergelland - Carpoolen (zie pag. 4/5)
za	29	09.00	L	WGV - Excursie, locatie nog nader te bepalen

OKTOBER

ma	01		L	Week van de biologie - Lezingen en excursies (zie pag. 5/6)
di	02	20.00	L	Lezing Tiny Forest - Door IVN en CNME (zie pag. 5)
wo	03	20.00	N	Coördinatorenoverleg/Bestuursvergadering
za	06	09.30	L	WGF - Bijeenkomst
za	06		L	Landelijke Ledendag - Nijmegen
zo	07	14.00	L	Excursie Stadsnatuur - Start voliëre stadspark (zie pag. 6)
di	09	20.00	N	WGV - Bijeenkomst
za	13	09.30	L	WGNB - Snoeien op nader te bepalen plek
wo	17	20.00	N	WGF - Bijeenkomst
za	20	14.00	N	Jekerdal-scharrelkids - Thema: Herfst (zie pag. 3)
wo	24	20.00	N	Cursus Bomen - Lespakket 4 (zie pag. 9)

Kijk op
www.ivn.nl/maastricht
voor eventuele
wijzigingen
in de activiteiten

za	27	09.30	L	Cursus Bomen - Lespakket 4 Stadspark Stayokay
za	27	19.00	N	Nacht van de Nacht - In de Natuurtuinen Jekerdal (zie pag. 6)
zo	28	08.30	L	Wandeling met busvervoer - Eifel: Nideggen - Obermaubach (zie pag. 6/7)
zo	28	09.00	L	WGV - Excursie, locatie nog nader te bepalen

NOVEMBER

za	03	09.30	L	WGF - Savelsbos
za	03	09.30	L	WGNB - Landelijke Natuurwerkdag in Amby (Schovenlaan)
wo	07	20.00	N	Bestuursvergadering
di	13	20.00	N	WGV - Bijeenkomst
zo	18	14.00	L	Stenen wandeling - Start Natuurhistorisch museum (zie pag. 7)
wo	21	20.00	N	WGF - Agenda bespreken en evalueren
za	24	09.00	L	WGV - Excursie, locatie nog nader te bepalen
za	24	14.00	N	Jekerdal-scharrelkids - Thema: Bomen en dieren (zie pag. 3)

DECEMBER

za	01	09.30	L	WGF - Observant
wo	05	20.00	N	Bestuursvergadering
di	11	20.00	N	WGV - Bijeenkomst
za	08	09.30	L	WGNB - Snoeien op nader te bepalen plek
wo	19	20.00	N	WGF - Kerstbijeenkomst in Gronsveld
za	22	14.00	N	Jekerdal-scharrelkids - Thema: Bomen en kerst (zie pag. 3)
zo	30	10.00	L	WGV - Oliebollen-excursie

JANUARI 2019

wo	02	20.00	N	Bestuursvergadering
za	05	09.30	L	WGF - Bijeenkomst
di	08	20.00	N	WGV - Bijeenkomst
zo	13	14.00	L	Nieuwjaarswandeling - Hoge en Lage Fronten (zie pag. 7)
wo	16	20.00	N	WGF - Bijeenkomst

N = de activiteit vindt plaats in de Natuurtuinen Jekerdal - Drabbelstraat 7
L = de activiteit vindt plaats op locatie
Kijk voor meer info op ivn.nl/afdeling/maastricht

**Parkeer voor Natuurtuinen s.v.p. aan de Mergelweg.
Boete parkeren in de Drabbelstraat: € 70,- !!**

Logboek werkgroepen

Werkgroep Publieksactiviteiten

Zondag 27 mei -

Excursie ENCI-groeve met bezoek aan groeve de Schark

Georganiseerd door Buurtplatform Campagne en IVN Maastricht.

Donder, bliksem, regen en hagel als golfballen viel er om Maastricht heen, maar zowel de Heiligdomsvaart als onze excursie werden hiervan gespaard. Er waren wel enkele bijzonder actieve IVN'ers die met de fiets waren gekomen vanuit Sittard en Bunde en kletsnat waren geworden, maar hun moeite werd meer dan beloond met deze grandioze 'onderzoekstocht' door de afgraving en in de grot. De gidsen wisten ons (zo'n 35 deelnemers) goed te informeren.

Ja, en afgelopen weekend was het einde van de afgraving en ook ik ken de 'BER-REG' van vroeger, toen we vanaf de mergelweg, boven over de berg door konden lopen tot aan de Belgische hoeve Lichtenberg. De enorme kuil waar nu de Oe-hoe's broeden en andere dieren verblijven was er nog niet. En ook niet de grote natuurplas met water, helaas tot pootje-baden omgeturnd in plaats van de enorme kans om iedereen van prachtig natuurlijk zwemwater te laten genieten,

maar we hopen dat voortschrijdend inzicht ons deze mogelijkheid opnieuw biedt. Er zwemmen al zwanen, eenden, watervogels en vissen in, allemaal spon-
taan 'aangewaaid'.

Ook is het interessant om uitleg te krijgen over de prehistorie en de vorming van het 'Maastrichtien' in de laatste Krijtperiode. Hierna stierven er veel grote dieren zoals onze mosasaurussen, waarvan de eerste in 1766 de zgn. Hoffmannii was en

die later door de Fransen als oorlogsbuit meegenomen is naar Parijs. Daarna kwamen Bèr 1998, Carlo 2012 en in 2015 Lars. Nu er niet meer gegraven wordt, zullen eventuele andere skeletten niet meer boven 'water' komen.

En dan de groeve Schark, hierin bevindt zich een indrukwekkend oorlogsmonument waar de Amerikaanse bevrijders en het verzet van Nederland (regiment Limburg en Brabantse stoottroepen) herdacht worden. In een wand zijn de namen van de Amerikanen weergegeven en is een plaquette uitgehouwen waarop staat: "*May the Libertybell never again stop ringing, Christmas 1944*". De militairen van 'Old Hickory' de bevrijders van Maastricht worden er ook geëerd.

In het engels is een tekst waarin gememoreerd wordt aan Kerstnacht 1944 toen hier een plechtige nachtmis door pater Dobrzynski gehouden werd voor de Amerikaanse militairen die aan het Ardennenoffensief deelnamen. De broeders van

de Beyart hadden dit in de mergelgangen en grot voorbereid met een altaar. Dit was een ontroerende dienst en als je de verhalen hoort, word je zelf ook geraakt. Velen van de militairen sneuvelden daarna, slechts 55 van de 800 keerden terug. Deze nachtmis wordt sinds 1980 ook weer gehouden en is een traditie waarbij ook familieleden van de Amerikanen aanwezig zijn. Al met al zéér de moeite om de Schark te bezoeken voordat deze uit de rondleidingen geschrapt wordt, meldt je bij de Enci-groeve gids John Vincken.

Christien op 't Hof-Smeets (Buurtplatform Campagne) en Theo van Mulken (IVN Maastricht)

Zaterdag 23 juni - Nationale Nachtulindertelling

Net als vorig jaar hebben we als plek voor de nachtvulindertelling het weiland bij Fort St Pieter gekozen, alleen dit jaar op de zaterdag en niet op de vrijdagavond. Het is net na de kortste nacht dus kunnen we pas laat beginnen. Marcel Prick zet zijn laken op, plaatst een lichtval en smeert de bomen in. Het weer ziet er niet gunstig uit, maar het is wel droog. Toch komen er weer genoeg belangstellenden en zijn we in totaal met 17 personen. Oude bekenden die elk jaar komen, maar ook nieuwe gezichten onder wie een viertal jongeren uit Arnhem die

een weekend in Maastricht zijn om zoveel mogelijk waarnemingen toe te kunnen voegen aan hun lijstjes en niet alleen nachtvlinders. Ze logeerden in een hotel in Epen en zouden tot maandag blijven. Vrijdagmiddag waren ze al op de Kunderberg en bij de volmolen in Epen geweest. Zaterdag overdag zijn ze Oehoes gaan spotten bij de Oehoe vallei. Het wordt toch een bijzondere avond met uiteindelijk 78 soorten en dit is maar 7 soorten minder dan topjaar 2017. Bijzonder is dat er twee *Groot avondrood* vlinders verschijnen. Dit is voor meerdere mensen de eerste keer dat ze deze zien. Marcel is helemaal in zijn nopjes omdat ook de zeer zeldzame Bruine sikkelluil, de Viervlakovlinder, Prachtmot (12 exemplaren), de Schaduwfruitbladroller, de Scherpe granietmot en de Waasjesstippelmot worden geteld. In totaal 194 nachtvlinders. Tegen 1 uur begint het een beetje te regenen en haak ik af. Later hoor ik van Marcel dat hij geholpen door de jongeren uit Arnhem rond kwart voor 2 heeft moeten opbreken omdat het echt hard ging regenen. Vlak erna lees ik dat in de Speeltuin Mergelhoof het zeldzame Eikenweeskind is waargenomen dus dit is misschien een idee als locatie voor volgend jaar. De data variëren van jaar tot jaar dus nu is nog niet bekend wanneer volgend jaar de telling zal plaatsvinden.

[IK]

AvondNatuurVierdaagse 2018

Maandag 25 juni - Dag 1

Het is een mooie zonnige avond als we rond 19.00 uur starten vanaf hoek Heerderweg en de Heerderdwarsstraat. De wandelingen staan dit jaar in het teken van de veranderingen die plaatsvinden in Maastricht. Met 35 wandelaars bekijken we het resultaat van jaren noeste arbeid: de Groene Loper. Gestart in 2011 met voorbereidende werkzaamheden en vanaf 2012 met de bouw van de A2 tunnel. Nu de tunnel in gebruik is en ook boven op de tunnel de wegen en paden nagenoeg klaar zijn, is er een schitterend recreatieve verbinding ontstaan van Maastricht-Zuid tot de Landgoederenzone ten noorden van de stad. Deze verbindingszone is beplant met ca. 2000 Lindebomen, vandaar de naam de Groene Loper. We wandelen vanaf de overweg in Heugemerveld, waar het middenpad van de Groene Loper begint. Via een brede bocht naar links zien we de Groene Loper in volle lengte. We verbazen ons om de geweldige ruimte die is ontstaan nu de A2 onder de grond is verdwenen. In dit zuidelijke deel van de Groene Loper (tot de Leeuwenborgh-school) worden in de naaste toekomst enkele straten aangelegd, komen er grondgebonden woningen en worden er 2 appartementencomplexen gebouwd. Doorwandelen komen we op het Oranjeplein, hier blijft de open parkachtige ruimte wel bestaan. We bewonderen de Engel op de rotonde van de Scharnerweg. Waarom kijkt de Engel richting Scharn en niet naar de stad? "Ze verwelkomt de bezoekers die de stad in gaan. De vleugels maken een royaal, weids gebaar. Daarom heeft ze ook geen armen nodig en tegelijkertijd beschermen haar vleugels de inwoners", vertelt Wil van der Laan, de kunstenaar.

“Iedereen houdt van een engel, zij is het icoon van de stad en daarom de ideale figuur om de verbinding te leggen tussen Oost en West.”

We passeren de mooi gerestaureerde Gemeenteflat aan de oostzijde en komen uit op het pleintje bij de Frankenstraat. De Groene Loper volgend, (Pres. Roosenveldlaan), slaan het volgende pad rechtsaf James Wattstraat in en komen uit op een groot plantsoen, wandelen om de RK kerk Onze-Lieve-Vrouw-van-Lourdes heen. Op het grote binnenplein staan diverse kunstwerken. De kunstenaar heeft

gekozen voor Leeuwinnen omdat de Leeuwinnen in de groep de roedel bij elkaar houden. We volgen weer de Groene Loper (Roosenveltlaan) tot de Prof. Quixstraat, linksaf, en vervolgens het Old Hickoryplein. Door de Prof. Kernstraat lopen we weer in zuidelijke richting en via de Groene Loper (Pres. Roosenveldlaan) wandelen we weer terug richting het Koningsplein.

In dit stuk Groene Loper wordt het eerst gestart met de bouw van woningen, deze woningen krijgen een voorname uitstra-

ling. We lopen voorbij de ANWB-flat en passeren het Limburgs Bevrijdingsmonument van Charles Eyck op het Koningsplein.

Het monument bestaat uit een beeldengroep van acht mensfiguren die het moment verbeelden dat de Amerikanen de stad introkken, waarbij sommige beelden een meer symbolische betekenis hebben. Centraal figuur is een Amerikaanse soldaat die het V-teken maakt (vrijheid). Verder zijn te zien: een arbeider met een hamer (wederopbouw), een man met verbroken ketens (verzet), twee dansende kinderen met hun moeders, waarvan één een kind tegen zich aandrukt (genegenheid), en een treurende vrouw die zich enigszins heeft afgewend (rouw). Verder via het heringericht park ‘Stadspark Maastricht-oost’ op het Koningsplein wandelen we door naar het Oranjeplein. Er zijn plannen om er een Mosasaurus speelplaats voor kinderen te maken. Verder wandelend over de groeneloper komen we uit bij het vertrekpunt. We hebben samen genoten en de grote veranderingen kunnen zien in dit stadsdeel van Maastricht, maar eigenlijk is dit pas het begin van nog grotere veranderingen (bouwactiviteiten) in de toekomst. [HH]

Dinsdag 26 juni - Dag 2

Onder leiding van Tineke, gaan we op pad met 27 wandelaars. Startpunt is de Groene Loper ter hoogte van de Lourdeskerk. De Groene Loper is 5 km lang en verbindt de stad met het Buitengoed Geul en Maas. In totaal ca. 2000 lindebo-

men zijn er geplant en ze staan er goed bij; ze geuren heerlijk. Aan het eind van de Groene Loper op de heuvel (bij de uitrit Terblijterweg) wijst Tineke ons de Tulpenbomen met hun specifieke blad. Onder de A2 zijn tunnels voor amfibieën en dassen aangelegd. Via de Wielerbaan gaan we de A2 over. Op de Wielerbaan staan we stil om de nieuwe waterbergingsgebieden te bekijken met de graslaagtes en de plasdrasgebieden die bij wateroverlast onder kunnen lopen. Ganzen, zwanen, waterhoentjes hebben het er naar hun zin. Bij de Kanjel, een klein riviertje lopen we in een prachtige groene omgeving met vlinders en Galloway runderen; we volgen de Kanjel (vrolijk gekwaak van kikkers vergezellen ons) en komen uit bij het prachtig opgeknapte Chateau Jeruzalem. We vervolgen onze weg langs de Hogere Hotelschool en lopen de tuin in met prachtige statige bomen. Via het tunneltje bij Nazareth gaan we onder de A2 door en bij Kasteeltje Geusselt, wandelen we langs het water. Bij een steiger aan het water zien we veel watervogels en samen met Tineke ontdekken we nog verschillende planten en bloemen. Even verderop komen we weer terug bij de Groene Loper waar veel mensen wandelen, fietsen, joggen etc.; een echte aanwinst voor Maastricht.

[Thera van der Linden, deelneemster]

Woensdag 27 juni - Dag 3

Om 19.00 uur hebben zich 35 mensen verzameld op het plein voor de brasserie Tapijn. Ze worden opgewacht door Janneke Ackermans voor een rondleiding door de Tapijnkazerne en het stadspark. Met Janneke zijn we de omgeving van de Tapijnkazerne gaan verkennen, waar de Universiteit een nieuw onderkomen krijgt. Er wordt

gesloopt en gebouwd. Janneke is betrokken bij het stadsnatuurcentrum dat op dit terrein wordt gerealiseerd. Bij een wandeling met Janneke komen uiteraard de vogels aan bod. Het lijkt wel een minicursus vogelgeluiden herkennen. Maar ook de andere aspecten komen aan de orde zoals de bijzondere bomen, zoogdieren, planten en de historie van het gebied. Zo leren we van Herman dat de tram van Maastricht naar Glons door dit gebied heeft gelopen. Al lopende verbazen we ons over de

nieuwe opzet van het stadspark met ooievaarsnesten, een vleermuizenpaal en een nieuw hertenkamp. Er zijn twee ooievaarsnesten gebouwd maar Janneke betwijfelt of ooievaars er gaan nestelen. Bij de Zwingelput omhoog op de omwalling met zijn groente en kruiden-beplanting. Van bovenaf zijn de prachtige bomen goed te bewonderen, maar ook de woekerende springbalsemien die de hele oever van de Jeker bedekt. We lopen langs de Heksenhoek met de watermolen over de Jeker, waar ijsvogels gesignaleerd zijn. (Er kwam geen heks aan te pas bij de naamgeving van de Heksenhoek, gewoon de achternaam van de bewoner). Via het bruggetje terug in het park en we wandelen op het nieuwe pad langs de Tapijntuin en langs de Jeker met het gezang van het winterkoninkje voluit klinkend. Hoog in veel bomen zijn vleermuizenkasten geplaatst waar verschillende soorten vleermuizen huizen. In het Aldenhofpark hebben we de prachtige honingboom 'Harry van Haren' bewonderd. Deze indrukwekkende boom heeft al heel wat directe afstammelingen over de hele wereld, vertelt Janneke. We bekijken het monument van Huismans 'de Troostmachine'. Even verderop van dezelfde kunstenaar 'de Beer'. We eindigen weer bij de Brasserie waar we direct een tafeltje op het terras krijgen toegewezen. Janneke laat nog opnames zien van vossen, marters en andere nachtdieren die ze met een infrarood camera heeft opgenomen. Wat een leven in de stad! Janneke, dat heb je prima geregeld, net zoals de hele avondwandeling. [ThvdL/CP]

Donderdag 28 juni - Dag 4

Met 32 wandelaars verkent Susanne de Hoge en Lage Fronten wat nu een beetje een chaos is. Er komt een verbinding tussen de Hoge en Lage Fronten die nu nog in aanbouw is. Het gebied gaat heel bijzonder worden. Reden om hier later terug te komen als de bouwactiviteiten afgerond zijn. [IK]

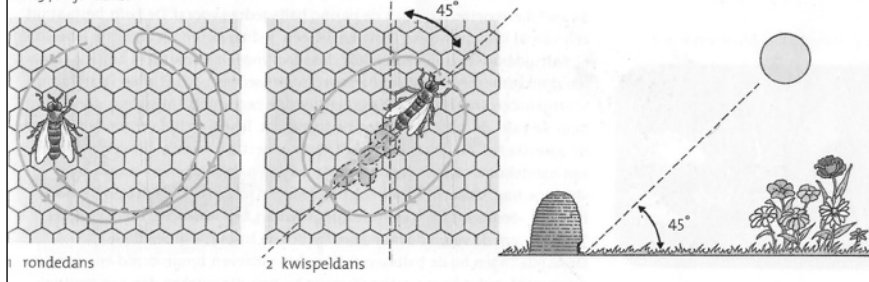
Zaterdag 21 april - de Scharrelkids worden bomenexperts (vervolg)

In april deden we mee met 'Heel Nederland zoemt' en zijn we niet alleen gaan

kijken welke bomen in bloei staan, maar hebben we ook de bijen en hommels geteld. Helaas waren er door het mooie weer veel fruitbomen al uitgebloeid, maar gelukkig was daardoor de bloemenpracht in de Natuurtuinen al op gang en dat lokte natuurlijk veel bijen. Hiernaast mooie tekeningen van bijen die Chazz en Julyon gezien en getekend hebben. We hebben ook veel andere bijen geteld, maar ook zweefvliegen. Deze zijn allemaal belangrijk voor de be-

Afb. 34. Bijendans.

stuiving van bloemen, o.a. van fruitbomen.

Twee derde van de landelijk getelde bijen waren wilde bijen, maar de gedomesticeerde honingbij werd het meest geteld. De rosse metselbij staat op nummer 2, dit komt waarschijnlijk door de vele bijenhôtels die mensen in hun tuin hebben hangen en door de geschiktheid van de stedelijke omgeving voor deze soort. Op nummer 3 staat de aardhommel. [TdJ]

Zaterdag 19 mei - de Scharrelkids zoeken nesten in bomen

Het thema van de Scharrelkids dit jaar is bomen. Veel vogels maken hun nestje in een boom, dus de activiteit in mei is een mooie gelegenheid om vogels te spotten. Helaas zijn maar 2 kinderen aanwezig maar we gaan gewoon aan de

slag. We beginnen met een kleine quiz om de meest voorkomende vogels te herkennen. Dat gaat gemakkelijk, dus we kunnen op pad voor het serieuze werk. Gewapend met verrekijker, zoekkaart vogels en een schrijfflijst klimmen we de helling van de Sint Pieterberg omhoog. Ons zoekgebied is het bos rond de speeltuin 'De Mergelhoof'. Onderweg zien we al vele soorten zoals ekster, gierzwaluw, pimpelmees en vink. Het bos wordt grondig uitgekamd, maar we vinden slechts één nest, hoog in een boom. Dan maken we maar zelf een nestje met behulp van de natuurlijke materialen die we in de directe omgeving vinden. Net zoals de vogels dat doen. Als afsluiting lopen we nog naar het uitkijkpunt bij Oehoevallei. Ook hier zien we verschillende soorten vogels zoals de nijlgans, maar de oehoe krijgen we niet te zien. We moeten het maar doen met de houten oehoe bij het uitkijkpunt. We lopen terug naar de natuurtuinen waar we stipt om 4 uur arriveren. [CP]

Zaterdag 23 juni - de Scharrelkids en bomen langs de waterkant

Het programma bestaat vandaag uit 2 delen: bomen aan het water en waterdiertjes. We beginnen met de bomen die aan het water groeien. 11 kinderen en een baby van 1 jaar zijn aanwezig. Na een korte uitleg gaan we op pad om langs de Jeker te zoeken naar de bomen. Iedereen heeft een zoekkaart met de belangrijkste kenmerken van de wilg, es, esp, els, zwarte populier en Canadese populier.

Er is enige hilariteit want een van de kinderen heeft een juf die Els heet. We hoeven niet ver te lopen. Tussen de watermolen Lombok en de sportvelden vinden we alle soorten, op één na: de esp. We gaan terug naar de Natuurtuinen voor het tweede deel van het programma. Met schepnetjes mogen de kinderen de vijver leegvissen. Al snel staan er emmers vol met waterdiertjes: kikkervisjes, salamanderlarven, rugzwemmers, schaatsenrijders, keverlarven, libellenlarven. De meeste indruk maken de waterschorpioenen met hun vervaarlijke schorpioenenpootjes. De tijd gaat snel en we zetten de vangst weer terug in de vijver. Na de afsluiting gaat iedereen naar huis met een boekje over waterdiertjes. [CP]

Werkgroep Flora

Woensdag 24 april - Kleine Weerd

Op een gure woensdagavond trekken Irma en Inge naar de Kleine Weerd om te kijken wat er nu in het voorjaar allemaal opkomt. Het is nog wat kaal, hoewel er veel vlinderstruiken staan. Langs het pad lijken ze wel aangeplant. We zien een paar velden vol hondsdrif dat in de schemering mooi paarsblauw kleurt. Ook look-zonder-look staat volop in bloei. De 4 konikspaarden zijn duidelijk gewend aan bezoekers en komen gewoon achter ons aan, hoewel wij dit wat minder vinden. We onderzoeken kruipend zenegroen omdat dit veel hoger groeit en er bleker uitziet dan Irma in haar tuin heeft. Volgens het Floraboek is er maar één soort kruipend zenegroen dus waarschijnlijk is ook hier de bodem van invloed op de groeiwijze. Verder zien we witte dovenetel en bloeiende meidoorns, kruipende boterbloem met wijd openstaande bloemen. Op het droge middenstuk vinden we veel jonge elzen, maar dus niet bij het water. We hadden wel wat vogels verwacht, maar het bleef bij een paar overvliegende aalscholvers en een biddende torenvalk. [IK]

Zondag 2 juni - Langs de Jeker? Laat je verrassen.

Daar stonden we dan bij de kerk van Kanne, de werkgroep Flora: Josee, Marijke, Ton en Inge. Het klonk zo leuk, langs de Jeker richting België, maar ja, vlak langs het water leek niet te kunnen en even buiten Kanne verdween de Jeker onder het kanaal. Wat nu? Josée stelde voor naar een orchideeënveld bij de brug van Petit Lanaye te gaan, maar ze wist niet hoe daar te komen vanuit Kanne. Ton wel, dus snel op weg. Langs het asfaltpad naar de orchideeën kwamen we al meteen in de problemen. Hoe heet deze plant ook al weer? We misten Susanne natuurlijk, zij zou het wel even snel gezegd hebben. Het leuke was dat alweer Josée de oplossing had. Ze heeft op haar smartphone een bloemen-appje en als je een foto van een bloem maakt, krijg je meteen de naam er bij. Het luistert wel nauw, een foto van een bloem alleen kan een andere naam geven dan een bloem met blaadjes. Zo was het eerst luzerne en met blaadjes werd het bonte wikke, ook volgens de flora van Marijke. Het orchideeënveld lag er prachtig bij met een overvloed aan gewone bloemen en veel orchideeën, te veel om ze allemaal op te noemen. We zagen acht verschillende orchideeën o.a. gevlekte orchis, grote muggeorchis, welriekende nachtorchis en bijenorchis. Van de andere bloemen minstens vijftientig, o.a. grote ratelaar, goudgele honingklaver met aar, rapunzelklokje, bosandoorn, blaassilene en eglantier. Dit onverwachte uitstapje heeft ons een fijne ochtend bezorgd. Voldaan terug naar Kanne voor de koffie. [IS]

Woensdag 20 juni - Sint Pietersberg

Op een warme woensdagavond 20 juni liepen Irma, Inge, Pieter en ik een rondje over de St. Pietersberg. Langzaam natuurlijk, zoals de floragroep dat altijd doet. We traden over het Varkensgras, in de kruidenleer een tredplant genoemd. Als thee te gebruiken voor mensen, "die over zich heen laten lopen". Met het zicht op de kerk van Berg iets verteld over de geologie van dit gebied. Ik kan het niet laten.... We gaan verder en zien Dolle kervel, Speerdistel, Vogelwikke, Avondkoekoeksbloem en Wilde marjolein. Deze laatste werd als geneeskrachtige plant gebruikt en heeft een kruidig, sterk geurend aroma. Tegenwoordig veel in de keuken gebruikt. Groeit op zonnige, droge hellingen en heeft als biotoop heischrale grasland, kalkhoudend. Deze biotoop is zeldzaam! En wij hebben dat alhier op het plateau van de St. Pietersberg. Het volgende kwamen we nog tegen: een kaars, d.w.z. wij wisten niet of het een Stal-, Konings- of Keizerskaars was. Zomerfijnstraal, Kers, Veldesdoorn, Agrimonie, St. Janskruid, Knoopkruid, Vijfvingerkruid, Rolklaver, Duizendblad, Reuzenberenklauw, Gewone berenklauw, Veldlathyrus, Heggewikke, Jacobskruid, Geel walstro, Zandkool en Gewoon biggekruid. Het viel ons op, dat het toen al droog was... Het laatste stuk zijn we snel doorgelopen omdat we belaagd werden door Junikevers, bij één van ons tot zelfs in de oren. [EB]

Zaterdag 7 juli - Meertensgroeve

Het was al een paar jaar geleden dat we in de Meertensgroeve waren geweest en we wisten ook dat we toen eerst op de verkeerde plek waren geweest. Dit keer beter afgesproken. Ton, Tineke en Susanne hadden de fiets genomen, terwijl Marijke, Inge, Pieter en Irma toch maar met de auto de berg op waren gegaan. Na toch weer wat zoeken de groeve ingegaan. Het was droog, warm en zonnig,

maar omdat het ochtend was, toch erg aangenaam. Aan het begin van de wandeling, dus voordat we echt in de groeve kwamen, zagen we al meteen een grote variëteit aan planten zoals Waterpeper, Heksenkruid, Kleine kaardenbol, Akkerkool, Nagelkruid, Kruipe boterbloem, Zilverschoon en Dagkoekoeksbloem. In het meer open gebied zagen we Kamgras, dat een soort van schrale grond is en lijkt op een kammetje, zoals Tineke liet zien. Ook liet ze zien hoe je Witbol (ook een grassoort) kunt herkennen aan het gestreepte broekje.

Verder hebben we *Kale jonker* gedetermineerd met de uitgebloeide bloemknoppen boven aan de steel, Agrimonie, Klein streepzaad (omdat de pappus niet geveerd was kon het geen vertakte leeuwentand zijn), Rolklaver en Ruig klokje. We

hebben opgezocht hoe het zat met de Teunisbloem die we zagen. We noemden het aanvankelijk een Kleine teunisbloem, maar die bestaat niet evenmin als de Veldteunisbloem en pas achteraf weten we dat het de *Zandteunisbloem* was. Ook hebben we een tijd stil gestaan bij het determineren van de Ruige leeuwentand (het was geen biggenkruid omdat die behaard is). Verder zagen we Echt duizendguldenkruid, Wilde marjolein, Brunel en Grasmuur. Een plant die we eerst aanzagen voor Sint janskruid bleek na determinatie Kantig hertshooi te zijn. Kantig hertshooi heeft grote bloemen, kleine blaad-

jes, een kantige stengel en weinig klierpuntjes. Tussendoor zagen we in het gras een grote sabelsprinkhaan. Uiteindelijk hebben we nog lekker wat gedronken op een terras om het begin van de zomer te vieren en het fijn te vinden dat Tineke en Susanne weer aanwezig konden zijn. [IK/SE]

Werkgroep Natuurbeheer

Zaterdag 14 april - Heugem, Boomgaard Maasveld

Maasveld heeft bij haar kinderboerderij een grote plantage fruitbomen. Dit keer is een rij appelbomen bij de speeltoestellen aan de beurt om gesnoeid te worden. De bomen zijn enkele jaren geleden gepoot en groeien goed. Op de boerderij zijn recent 3 nieuwe werknemers aangenomen. Zij willen graag van ons het snoeien leren. Het was een heel gezellige ochtend; de nieuwelingen wilden allen de boom in, zodat wij aanwijzingen konden geven vanaf de grond. Bewoners van Maasveld hielpen mee en voerden de takken af. Nadat de hele rij bomen gesnoeid was stond er weer een uitgebreide lunch voor ons klaar. Presentielijst: Lucien, Jules, Stephan, Gène, Nannie, Dirk, in totaal 20 personen.

Zaterdag 12 mei - Maastricht, Mergelweg, landmark IVN

Het landmark op de Sint Pietersberg bestaat uit een bankje met een gevlochten haagbeuk. De haagbeuk is weer wat verder gevlochten tot wand. Het gras is weer gemaaid en de meidoorn langs de schapen wei gesnoeid. Aansluitend gingen we naar speeltuin De Merregelhoof waar we nog wat groenonderhoud hebben gedaan, zodat de speeltuin voor het nieuwe seizoen er weer goed uitziet. Presentielijst: Max, Jules, Stephan.

Zaterdag 9 juni - Amby, Schouvenlaan, Bloesemweide

De linkerwei met veelal jonge bomen hebben we gesnoeid. Als vanzelf vormde iedereen groepjes die zelfstandig werkten, en zo was tegen de middag de hele wei gesnoeid. Iedereen had tijdens het werken bij kunnen praten. Voor de afsluiting van de ochtend had John vlaaien gebakken, heerlijk. We waren met 15 personen. Presentielijst: Lucien, Mientje, Nannie, Enne, Stephan, Dirk en bewoners van Amby.

Zaterdag 15 juli - De Heeg, de Torenmolen van Gronsveld

Met enige regelmaat snoeien we de fruitbomen rondom de molen. De Gronsvelder torenmolen bestaat 400 jaar en is recentelijk gerestaureerd. Reden voor een feestje. Alle verenigingen die zich op een of andere manier inzetten voor de molen presenteerden zich op die dag. Wij gaven een snoeidemonstratie. Presentielijst: Jules, Lucien, Stephan, Susanne, Mientje, Gène, Dirk.

Werkgroep Vogels

Donderdag 3 mei - Slechtvalken op de Sint Jan

Een aantal weken geleden mocht ik mee de Sint Jan op om te kijken naar het nest van de slechtvalken. Eerlijkheid gebied mij te zeggen dat ik nog niet eerder op de Sint Jan geweest was, dus deze ervaring was dubbel opwindend voor me. We waren met z'n vieren. Een duizelig makende klim omhoog; door een smal rond trappenhuis de stenen wenteltrap op was al een belevenis op zich. Op de eerste overloop, waar de toeristen ook allemaal mogen komen, was het uitzicht al zeer indrukwekkend. Maar wij mochten verder. Door een klein deurtje, een nog smaller trappenhuis in. De tweede klim leidde tot een houten "kamer" in de spits van de Sint Jan. Via een luikje in de houten vloer, konden we tegen de achterkant van de uurwerken kijken en zag je door de openingen in de toren in de diepte de straat. Ik heb geen hoogtevrees, gelukkig. Maar toen was het moment daar; een tweede deurtje door en we stonden op de bovenste overloop van de toren van de Sint Jan. Hier was het uitzicht nóg mooier! En lopend om de toren heen kun je aan alle kanten uitkijken over 'us sjoen Mestreech'. Halverwege deze overloop kon ik dan eindelijk het slechtvalken nest bewonderen. Eigenlijk niet meer dan een bak met grind. En daar lagen de eieren. Vier prachtige rood/oranje ovale eieren. Op een - naar het lijkt - zeer gevaarlijke plaats; enkele centimeters van het nest vandaan is de val naar beneden funest voor deze slechtvalk-schat. Later vertelde Peter mij dat dat ook is hoe men ontdekt heeft dat er slechtvalken op de Sint Jan broeden: door eieren die op de overloop gelegd werden en naar beneden rolden. Vandaar de grindbak...

Pa en ma slechtvalk waren het uiteraard niet eens met ons bezoek. Ze bleven onophoudelijk om de toren cirkelen, terwijl ze hun felle schreeuw lieten horen. We hebben ze niet lang getreiterd en zijn na kort van deze prachtige plek te hebben genoten weer afgedaald naar het Vrijthof.

Een aantal dagen geleden kreeg ik een appje "of ik zin had om te kijken hoe de jonge slechtvalken geringd werden?" Wat een vraag. Wie wil dat nou niet?

En daar staan we nu. Aan de voet van de Sint Jan met Koster Kees. Twee ervaren roofvogel-ringers zijn speciaal naar Maastricht gekomen om "onze" jonge slechtvalken te ringen. We zijn dit keer met z'n zessen. De klim gaat even vlug als de vorige keer. En is even duizeligmakend. Nu vind ik het nog spannender; wat zullen we aantreffen in het nest? Deurtjes door, houten kamer weer in en volgende deurtje door. Een paar hoeken om en daar is het nest... met 4 witte, pluizige, slechtvalk jongen. Wow... dit is pas echt gaaf! Een van de ringers heeft stoffen draagtassen bij zich en stopt de jongen elk in een tas. Pa en ma slechtvalk cirke-

len weer schreeuwend om de toren. En terecht. We mogen van geluk spreken dat ze niet aanvallen. Er zijn minder tolerante slechtvalken bekend bij de twee ringers. Daar gaan we, met de 4 jonge slechtvalken in een draagzak, terug naar het houten kamertje. Veel veiliger voor de jongen en onszelf om het ringen, meten en wegen daar uit te voeren. Er wordt van alles opgeschreven: afmetingen van poot, tarsus, klauw, vleugel, P8 (een van de vleugelpennen), staart. Er wordt gevoeld in welke mate de krop gevuld is, de jongen worden gewogen en voorzien van een ring. Dat gaat uiteraard gepaard met (vocaal) protest zo nu en dan. Aan de hand van de maten en gewichten blijkt het te gaan om twee mannetjes en twee vrouwtjes van zo'n 17 dagen oud. De prooi-resten van de slechtvalken worden ook verzameld (de omgeving van het nest is een heus kerkhof). Het is nogal een ervaring voor mij. Ik ring zelf kool- en pimpelmezen en dat is al geweldig. Maar dit... dit is zo indrukwekkend! Als alles klaar is mag ik zelfs een jong even vasthouden. Even voelen hoe het is om de snelste roofvogel ter wereld eens in mijn handen te houden. Zijn snavel, zijn klauwen. Nu al ontzagwekkend. En straks, als hij volgroeid is en het luchtruim onveilig maakt, nog veel ontzagwekkender.

We brengen ze snel terug naar hun nest. De jongen kruipen tegen elkaar aan en wij nemen de trap weer naar beneden. Hopelijk zijn pa en ma weer snel rustig en kunnen ze door met het aanvoeren van prooi voor hun kroost. We praten nog even na over deze ervaring en zelfs 's avonds als ik in bed lig, lig ik nog na te genieten van deze bijzondere avond. [JA]

Zondag 24 juni - Molenplas Stevensweert

Op zondag 24 juni gaan we met 9 vogelaars op pad voor een mooie vogelwandeling rond de Molenplas bij Stevensweert. Op de plekken waar we stilstaan is een hoop 'gefladder' te zien, vandaar dat we na ongeveer een half uur nog

maar heel weinig meters gemaakt hebben. Als we verder lopen zien we dat ons pad geblokkeerd wordt door een kudde Koniks paarden met veulens. De paarden doen geen stap opzij, maar rustig en met enige voorzichtigheid lukt het ons toch om onze weg te vervolgen.

Bij de wateroversteek met stapstenen blijkt dat familie Zwaan geen zin heeft om ons te laten passeren. Met name vader Zwaan doet zijn uiterste best; hij blaast en met enig uiterlijk vertoon probeert hij ons op afstand te houden. Als moeder Zwaan met de jonkies richting water gaat, geeft vader zich uiteindelijk ook maar gewonnen. We lopen over de stapstenen naar de overkant alwaar een echtpaar heel blij is dat we de Zwanen richting water hebben doen gaan. Zij waren al een half uur eerder aangekomen en het was nog niet gelukt om de overkant te bereiken.

Kort daarna kunnen we vanaf de oever met de telescopen en kijkers genieten van een mooi schouwspel. Een eilandje is in bezit genomen door kolonies Kokmeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen. Alle ouderparen doen hun uiterste best om hun donzige kroost te voeden en te verdedigen. In tegenstelling tot andere jaren ontbreekt hier helaas de kolonie Visdieven. Tegen twaalfen krijgen we zin in koffie met een broodje en wordt de pas er wat steviger ingezet richting "De Hompesche Molen". Een goed terras ... echter de bediening is ver onder de maat.

Maar ondanks dit, hebben we een fijne wandeling achter de rug en kunnen we met een mooie vogelscore van 41 soorten huiswaarts keren.

Voor wie het weten wil: Brandgans, Nijlgans, Grote Canadese Gans, Aalscholver, Wilde eend, Kuifeend, Meerkoet, Kokmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, *Zilvermeeuw*, Rietgors, Tjiftjaf, Fitis, Roodborsttapuit, Putter, Kneu, Vink, Koolmees, IJsvogel, Pimpelmees, Huismus, Heggemus, Grasmus, Boerenzwaluw, Zwartkop, Winterkoning, Merel, Zanglijster, Zwarte Kraai, Grote Bonte Specht, Houtduif, Blauwe Reiger, Knobbelzwaan, Scholekster, Gierzwaluw, Witte Kwikstaart, Kleine Karekiet, Bosrietzanger, Krakeend en op de valreep nog een Torenvalk.

[Lilian Wetzels]

Dinsdag 10 juli - De huishwaluwen van Borgharen en Itteren

Eén zwaluw maakt nog geen zomer, maar de sierlijke vluchten van zwaluwen brengen wel een zomers gevoel. Daarnaast zijn ze ook nuttig. Ze vangen grote hoeveelheden insecten als voer voor de jongen. Er zijn verschillende soorten zwaluwen, maar met één soort gaat het niet zo goed in Nederland. Ik heb het over de huishwaluw. In de lucht is dit vogeltje te herkennen aan de witte band om het lijf en de korte gevorkte staart. Echter dit is niet altijd goed zichtbaar. De nesten zijn makkelijker te herkennen. Het is namelijk de enige vogel die een nest maakt in de vorm van een aarden kommetje aan de gevel van gebouwen.

Om een beter inzicht te krijgen in de redenen van achteruitgang worden jaarlijks de nesten van de huishwaluwen geteld. Inmiddels weten we enkele belangrijke factoren waarom dit mooie vogeltje het zo moeilijk heeft. Zo spelen de omstandigheden in de overwinteringsgebieden in Afrika een rol. Maar ook de achteruitgang van de insecten in Nederland draagt er aan bij. Ook het simpele feit speelt mee dat er weinig plekken met goede modder voor de nesten voorhanden zijn.

Gelukkig broedt de huishwaluw in Borgharen en Itteren nog volop. Sinds enkele jaren hebben we zelfs een nieuwe kolonie in de Wiegershof. Al meer dan 20 jaar tel ik de nesten in onze dorpen. Ook dit jaar ben ik weer op pad geweest. Deze keer ben ik geholpen door mensen van de Werkgroep Vogels van IVN Maastricht. Het jaar 2018 kan de boeken in als topjaar voor de huishwaluwen in Borgharen en Itteren. In totaal hebben we 76 nesten geteld, een record. Met name Itteren doet het goed met 39 nesten, meer dan we ooit hebben geteld. Leuk detail is dat we 2 nesten in het nieuwe deel van Itteren hebben geteld. In 2015 hebben we voor het laatst hier nesten gezien. Met 27 nesten is Borgharen de dip uit 2016 weer te boven, maar het aantal van 2014 en 2015 hebben we nog niet bereikt. Alleen de Wiegershof blijft wat achter met 2 nesten minder.

De telresultaten van de afgelopen jaren staan in de volgende tabel:

	1996	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Borgharen	51	28	6	25	22	32	30	12	19	27
Itteren	14	13	27	29	30	32	30	29	35	39
Wiegershof	0	0	0	0	0	0	0	7	12	10

Graag wil ik iedereen bedanken die mee heeft meegelopen en geteld. Ook wil ik graag iedereen bedanken die een of meerdere nesten aan huis heeft hangen en de overlast voor lief neemt.

[CP]

Werkgroep Wandelen

Zondag 15 april -

IVN-wandeling van Natuurcentrum Botrange naar Malmedy

Al vroeg in de ochtend is het stralend weer, onbewolkt. Via de opstaproute rijden we met de touringcar van Rosta-Tours via de Plank met 47 wandelaars in de richting van de Hoge Venen. Vanuit Eupen omhoog rijdend wordt het bewolkt, aankomst bij La Maison du Parc Botrange is even na tien uur. Dit Natuurcentrum ligt op het 'dak' van België op 694 meter hoogte. Na de gratis koffie

(sponsor IVN Maastricht) gaan we in de benen. Herman en Jo (lange wandeling, 15 km) vertrekken met 31 wandelaars vanaf het natuur centrum. Chrit en Jan stappen met 16 wandelaars (korte wandeling, 10 km), weer in de bus naar hun vertrekpunt aan de rand van het Fagne Setai en Fraineu. Groep Herman wandelt eerst door uitgestrekte dennenbossen, afgewisseld met kapvlaktes. De dennenbossen worden geleidelijk vervangen door loofbossen. Groep Herman is rond 13.00 uur bij de plek waar groep Chrit gestart is. Het oversteken van de veengebieden, is vrij moeilijk maar Vagne Fraineu kan via houten knuppelpaden worden overgestoken om vervolgens het riviertje Trô Maret dat in het veengebied ontspringt, te bereiken. De route langs en door het dal van Trô Maret is mooi en spectaculair, soms wat moeilijk begaanbaar door rotsen en water dat over het pad loopt.

Groep Herman bereikt Malmedy om half vier, groep Chrit is er iets eerder. In Malmedy worden de terrasjes opgezocht en nagenoten van deze mooie wandeling, alleen de zon heeft zich in de middag maar weinig laten zien. De wandeling van vandaag is een gedeelte van de GR 56. Om 16.45 uur vetrekken we weer richting Maastricht.

Iedereen bedankt, de voorwandelaars waren Chrit, Jan, Jo, Herman en de chauffeur was Gid.

De volgende wandeling is zondag 28 oktober en dan vertrekken we in Nideggen. [HH]

Blijf op de hoogte van onze activiteiten:

E-mail service	Aanmelden bij Chrit Merckelbagh, werkgroep PR:
chritm@gmail.com
Website	Kijk ook op de website voor het laatste nieuws,
www.ivn.nl/maastricht
Humus	Nr. 103 komt uit: begin januari en loopt tot
half mei 2019

Bie dur Lei

(Châlet D'n Observant)

Midden in de ENCI-groeve ligt het infocentrum 'Bie dur Lei' (Châlet D'n Observant) met een prachtig terras waar het heerlijk toeven is.

Geniet van het fantastische uitzicht op de Observant, de visvijver en de nog in bedrijf zijnde ENCI-groeve met haar adembenemende kalkwanden.

Of beklim de trap naar het spectaculaire uitzichtplatform.

Binnen is er een doorlopende informatiefilm over het 'Plan van Transformatie ENCI-gebied', waar beheerder Lei Bellefroid u trouwens alles over kan vertellen.

Het is niet alleen een plek om lekker uit te rusten onder het genot van een hapje en een drankje, maar ook het vertrekpunt van o.a. een fotospeurtocht, prachtige wandelingen (5-25 km) en fietstochten. Deze zijn gratis te verkrijgen.

De kinderen kunnen gratis op zoek naar fossielen in mergelblokken.

Met hamer, helm en veiligheidsbril wordt het een spannend avontuur.

Voor de grote avonturiers zijn er rondleidingen door de ENCI-groeve.

In de vijver kan gevestigd worden en als u met een groep een op maat gesneden excursie of activiteit zou willen, kan dat geregeld worden.

Bie dur Lei is het hele jaar door geopend
op woensdag en donderdag van 12.00 tot 17.00 uur,
op vrijdag, zaterdag en zondag van 11.00 uur tot 18.00 uur.

Adres: Lage Kanaaldijk 115, 6212 NA Maastricht

e-mail: chaletobservant@gmail.com

website: www.chaletobservant.nl

Lid worden?

Wilt u samen met ons de natuur van dichtbij beleven? Geef u dan op als lid van IVN, waarvan de afdeling IVN Maastricht onderdeel is.

U bent dan lid van IVN en aangesloten bij de afdeling IVN Maastricht.

CONTRIBUTIE	€
IVN-lid (en aangesloten bij afdeling Maastricht) incl. tijdschrift 'Mens en Natuur' (4x) + afdelingsblad 'Humus' (3x)	24,-
IVN-lid + abonnement 'de Natuurgids' (8x per jaar)	39,50
Huisgenoot- of Jeugdlid	5,-

Aanmelden bij

Secretaris Carlo Poolen - Trichtervogdenstraat 70, 6223 CT Maastricht.
Tel: 043-3626261. E-mail: ivn.maastricht@home.nl

Contributie overmaken naar:

ING Bank rekeningnr. NLO5 INGB 0002 4052 39 van IVN afdeling Maastricht, met vermelding van uw N.A.W. gegevens.

Donaties

Wilt u geen lid van onze vereniging zijn, maar ons wel financieel steunen? Dat kan! Maak minimaal € 15,- over op bovenstaande rekening onder vermelding van: donatie. U ontvangt dan 3x per jaar ons afdelingsblad 'Humus'. U heeft geen stemrecht en u krijgt geen korting op IVN-cursussen en andere IVN-activiteiten.

Adverteren in Humus

De kosten voor 1 jaar (3 nummers) adverteren, bedragen:

zwart/wit: ¼ pagina € 25,-; ½ pagina € 50,-; 1 pagina € 75,-

full colour: ¼ pagina € 37,50,-; ½ pagina € 75,-; 1 pagina € 112,50

Kopij voor Humus 103 (verschijnt januari 2019)

Aanleveren voor 26 november bij Chrit Merckelbagh,
Venkelbeemd 1, 6229 WV Maastricht of per e-mail chritm@gmail.com

Redactie Humus: Chrit Merckelbagh, Tineke & Wil de Jong

Humus komt 3 keer per jaar uit met een oplage van 350 ex.,
het winternummer heeft een oplage van 400 ex.

